

HUMAN RIGHTS

HR

Situata e të drejtave të njeriut në Kosovën veriore

Qershor 2024 OJQ Aktiv Mitrovica e Veriut

Situata e të drejtave të njeriut në Kosovën veriore

1 Tetor 2023 – 31 Maj 2024

Autori:
Dimitrije Obrenovic

Editor:
Milica Orlovic

Translators:
Ilda Krama
Ivana Stoisavljevic
Xhenana Azizi

Design:
Darija Viro

Botuesi:
OJQ "Aktiv"

Qershor 2024

Përmbajtja

HYRJE	7
METODOLOGJIA	9
Monitorimi i të drejtave të njeriut	9
Monitorimi i gjuhës së urrejtjes	9
PËRMBLEDHJE	11
RAPORTI I TË DREJTAVE TË NJERIUT	13
Varreza e vjetër ne Mitrovicë	15
Perdorimi i tepruar i forcës	16
Liria e levizjës	18
Shpronësimi i tokës në komunën e Zveçanit	19
Shpronësimi i tokës në Zubin Potok dhe Leposaviq	21
Dëmtimi i objektit shëndetësor në Suhodoll	22
Kisha në komunën e Zveçanit	23
Të drejtat gjuhësore dhe policia	24
Kisha në Zubçe	25
Pasojat e vendimit të BQK-së për monedhën	26
Shenjat rrugore	28
Fushata e ministrave kundër simboleve të Serbisë	30
Incidentet ndëretnike	31
Ndalimi i vizitës së patriarkëve në Kosovë	32
Konferencë mediatike por jo dhe përkthim	33
RAPORTI I GJUHËS SË URREJTJES	35
Hyrje	37
Retorikë inflamatore	38
Kisha Ortodokse Serbe kundër Priftit Ortodoks të Pretenduar Shqiptar	38
Mbishkrimi i UÇK-së në Manastirin e Draganacit	39
Kryetar i Komisionit për të drejtat e njeriut	40
Qendra për paqe dhe tolerancë (CPT)	41
Besnik Bislimi dhe OSHC-të	42
Trazirat e Marsit ose "Pogromi"	44
Đorđe Bojović rasti	46
Osmani dhe Petković	47
Pasaportat	48
Dëshmia e Kurtit	49
ANALIZA	52
KONKLUZIONI	53
REKOMANDIMET	54

HYRJE

Gjatë vitit 2023, ka pasur incidente sporadike ndëretnike në komunat me shumicë serbe në të gjithë Kosovën veriore, ku palët e prekura përfshinin anëtarë të komunitetit serb të Kosovës, dhe pronat e dëmtuara përfshinin atë të Kishës Ortodokse Serbe dhe faltoreve të saj. Kjo nga ana tjetër ka shkaktuar tensione të shtuara dhe shqetësime lidhur me sigurinë në komunitetin serb në të gjithë Kosovën veriore. Për më tepër, prania e shtuar e policisë së Kosovës në veri të Kosovës gjatë kësaj periudhe, veçanërisht prania e njësisë speciale të policisë (SOU), kontribuoi më tej në ndjenjën e pasigurisë dhe shkaktoi tensione të shtuara në të gjithë veriun e Kosovës.

Ekziston një trend i dukshëm i rritjes së gjuhës së urrejtjes gjatë zhvillimeve të rëndësishme në terren, veçanërisht ato që përfshijnë komunitetet joshumicë. Kjo ishte më e dukshme pas incidentit në Banjskë, ku pati një rritje të gjuhës së urrejtjes që qarkulloi si në mediat tradicionale ashtu edhe në ato online. Platformat e mediave sociale si Instagram, Facebook dhe X (dikur Twitter) panë pikat më të përhapura në një retorikë të tillë të dëmshme.

Gjatë kësaj periudhe, banorët i janë drejtuar OJQ-së Aktiv me shqetësimet e tyre dhe rastet e keqtrajtimit nga Policia e Kosovës, gjë që ka shtyrë AKTIV-në të fillojë me mbledhjen e raporteve të tilla, me qëllim të dokumentimit të shkeljeve të mundshme të të drejtave të njeriut.

METODOLOGJIA

Monitorimi i të drejtave të njeriut

Ky raport fokusohet në shkeljet e mundshme të të drejtave të komuniteteve lokale: serb, shqiptar, rom dhe boshnjak në katër komunat veriore të Kosovës. Procesi i monitorimit është zbatuar dhe kryer nga OJQ-ja AKTIV, e cila përfshinte vizita javore në terren në katër komuna veriore për të intervistuar palët e interesuara vendore që konsideroheshin kyç në identifikimin e shkeljeve të mundshme të të drejtave të njeriut. Ky raport përmban gjetjet kryesore dhe të dhënat e mbledhura gjatë periudhës së zbatimit të projektit.

Monitorimi i gjuhës së urrejtjes

OJQ Aktiv ka mbledhur informacione për rastet e mundshme të gjuhës së urrejtjes përmes monitorimit të mediave në serbisht dhe shqip, të cilat janë:

» Telegrafi	» Ekonomia Online
» Lajmi	» Kosovo Sot
» Koha	» Kossev
» Zëri	» RTV KIM
» Bota Sot	» Kosovo Online
» Gazeta Express	

Përmbajtja e mediave të lartpërmendura monitorohej në baza javore. Këto aktivitete monitoruese u fokusuan në identifikimin dhe gjurmimin e gjuhës së urrejtjes në formën dhe përmbajtjen që është e paligjshme sipas ligjeve ekzistuese.

Përmbajtja nënçmuese, keqdashëse dhe diskriminuese që synon anëtarët e çdo komuniteti të Kosovës bazuar në prejardhjen e tyre etnike, fetare apo politike, është analizuar dhe rrjedhimisht është raportuar tek autoritetet përkatëse që merren me gjuhën e urrejtjes, si Prokuroria dhe Asociacioni i gazetarëve të Kosovës. Gjithashtu, deklaratat publike të bëra nga përfaqësuesit e institucioneve të nivelit qendror janë monitoruar gjatë periudhës së zbatimit të projektit. Vështrimet, të dhënat dhe përfundimet janë përmbledhur në këtë raport të gjuhës së urrejtjes.

Në punën tonë, ne i jemi përmbajtur terminologjisë dhe përkufizimeve të pranuar botërisht në lidhje me të drejtat e njeriut, siç përcaktohet dhe përshkruhet nga Deklarata universale e të drejtave të njeriut të Kombeve të Bashkuara (UDHR) dhe konventa dhe dokumente të tjera të OKB-së. Ne iu referuam gjithashtu Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe Lirive Themelore, së bashku me të gjitha kornizat relevante ligjore të Kosovës që rregullojnë të drejtat e njeriut dhe mbrojtjen nga diskriminimi, duke përfshirë gjuhën e urrejtjes.

PËRMBLEDHJE

Trendi më i përhapur i vërejtur përmes monitorimit të gjuhës së urrejtjes dhe shkeljeve të të drejtave të njeriut është rritja e ndjeshme e gjuhës së urrejtjes pas çdo zhvillimi thelbësor në terren. Kjo rritje është e dukshme si në platformat e mediave tradicionale ashtu edhe në ato online. Për shembull, vendimet e marra nga Banka Qendrore e Kosovës, të cilat ndikuan drejtpërdrejt në jetën e përditshme të komuniteteve joshumicë në Kosovë, çuan në valë të gjuhës së urrejtjes në mediat sociale. Kjo armiçësi u përhap nga qytetarët dhe përfaqësuesit e qeverive të nivelit qendror si në Beograd ashtu edhe në Prishtinë, duke u përforcuar më tej përmes kanaleve tradicionale, online dhe mediave sociale, duke synuar komunitetin kundërshtar.

Gjatë monitorimit të gjuhës së urrejtjes, u vërejt se gjuha e hapur e urrejtjes rrallëherë buronte drejtpërdrejt nga media. Megjithatë, retorika nxitëse dhe gjuha e urrejtjes kufitare nga politikanët u transmetuan shpesh nga organet e mediave pa kontekstin e duhur apo përpjekjet për të luftuar urrejtjen themelore.

RAPORTI I TË DREJTAVE TË NJERIUT

1 Tetor 2023 – 31 Maj 2024

Varreza e vjetër ne Mitrovicë

Gjatë një nisme për rinovimin e banesave për shqiptarët e kthyer në tetor 2023, një projekt përfshinte ndërtimin e një rruge të re për të hyrë në disa prej këtyre shtëpive. Megjithatë, në këtë proces, rruga e zgjedhur çoi në shkatërrimin e një varreze të vjetër të serbëve ortodoksë në Mitrovicë. Ajo që e përkeqësoi situatën ishte reagimi i ngadaltë i institucioneve, të cilat nuk arritën të trajtojnë siç duhet shkatërrimin e varreve. Veprimi i vetëm i ndërmarrë ishte ndalimi i ndërtimit, pa një premtim të qartë për hapat e ardhshëm.

Duke shtuar stresin për qytetarët e Mitrovicës Veriore është perceptimi se përderisa ka një përpjekje dhe mbështetje të konsiderueshme nga qeveria qendrore për rinovimin e shtëpive të shqiptarëve të kthyer, i njëjti nivel i vëmendjes nuk i kushtohet rinovimit të shtëpive për serbë të kthyer nga pjesët tjera të Kosovës siç pretendojnë qytetarët që jetojnë në Mitrovicë. Ky dallim çon në ndjenjën se Kosova nuk po bën mjaft për të kthyerit e komuniteteve jo-shumicë duke mos ofruar një nivel të mjaftueshëm të sigurisë, gjë që kufizon të drejtën e tyre për pronë, lirinë e lëvizjes dhe sigurinë.¹

1] <https://kossev.info/k-mitrovica-preorano-staro-gradsko-groblje-policija-sutra-izlazi-na-teren/>
2] Telegraf.net (ilustration)

Perdorimi i tepruar i forcës

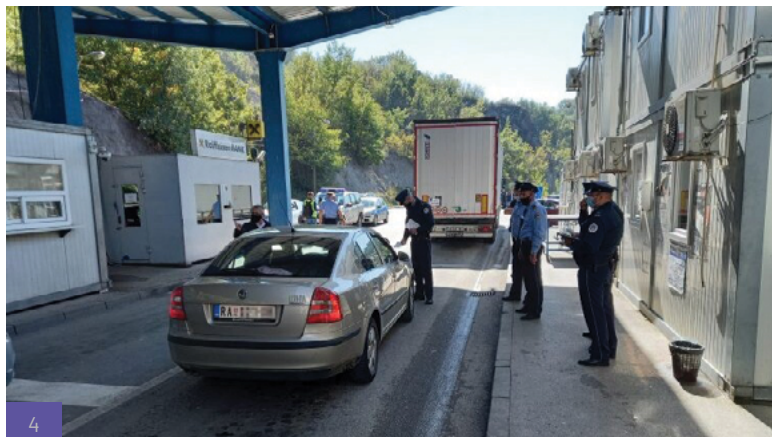
Më 19 nëntor gjatë arrestimit të një personi afër vijës kufitare administrative (ABL) në komunën e Zubin Potokut, është raportuar për përdorim të tepruar të forcës nga ana e PK-së. Personi ka pësuar lëndime fizike. Sipas tij, ai nuk ka bërë asnjë rezistencë gjatë aksionit të policisë dhe ka ofruar bashkëpunim të plotë, megjithatë është nxjerrë me forcë nga automjeti dhe ka pësuar disa goditje, ndërsa fytyra e tij është shtypur në furrën që po lëvizte. Ai u kap dhe u dërgua në komisariatin pranë ABL-së dhe atij iu mohua aksesimi për të pasur një avokat. Burri ka raportuar se punonjësit e policisë kanë vazhduar ta ngacmojnë më tej duke e goditur dhe degraduar duke i hedhur rolin e letrës higjienike në drejtim të kokës. Këto veprime mund të përbëjnë shkelje të ligjit ndërkombëtar për të drejtat e njeriut. Pas paraqitjes së ankesës, hetimi ka nisur dhe është ende në vazhdim dhe disa pjesë janë të paqarta.

Më 19 dhjetor, thuhet se pjesëtarët e policisë së Kosovës iu drejtuan përdorimit të tepruar të forcës kundër një individi të cilin e kishin ndaluar gjatë një kontrolli të vijës kufitare administrative në Jarinje dhe e kishin marrë në pyetje për praninë e një qeni në veturë, duke çuar në një përshkallëzim të situatës kur u shtrua çështja e termit kufi apo vijë kufitare.

Sipas rrëfimit të personit të përfshirë, shkëmbimet verbale kanë degjeneruar në një përleshje fizike, gjatë së cilës ai ka marrë goditje, duart iu përdredhën dhe u mbajt në një zonë të errët dhe u lidh me pranga. Ai përfundimisht u lirua pas rreth pesë orësh dhe mori një citim për mosbindje ndaj urdhrit të

policisë së Kosovës. Ai ka shprehur gatishmërinë e tij për të trajtuar ngjarjet në një konferencë për shtyp, duke theksuar shqetësimet për keqtrajtimin dhe një model sjelljeje ndaj komunitetit të cilit i përket.

Pas raportimit në IPK për përdorimin e mundshëm të tepruar të forcës nga anëtarët e policisë së Kosovës, viktimi iu përmbajt procedurës standarde dhe raportoi incidentin te institucionet kompetente. Megjithatë, gjatë marrjes së deklaratës, zyrtarët që e kryen këtë nuk e dinin mjaftueshëm gjuhën serbe, gjë që rezultoi në shumë gabime semantike që ndryshuan thelbin dhe përmbajtjen e raportit policor. Viktima ka frikë se kjo mund të shkaktojë probleme kur të vijë koha që rasti të shqyrtohet nga institucionet përgjegjëse. Një nga problemet kryesore është data e futur gabimisht, ku thuhet se incidenti ndodhi më 19/12/2024, që e vendos rastin në të ardhmen.⁵

4] aktuelno.me(ilustration)

5] <https://kossev.info/muskarac-nocas-zadravan-na-jarinju-je-nije-ima-pasos-za-psa/>

Liria e lëvizjes

Rasti i bllokimit të rrugëve rurale afër vijës kufitare administrative (ABL) në veri të Kosovës përfshin së paku gjashtë fshatra dhe fshatra, disa prej tyre si Bellobradë, Jošanica/Jashanicë, Zrnosek/Zërnosek, miniera Crnac/Cërnac, etj. Këto barrierat rrugore (T-mure) u vendosën në tetor, por OJQ "Aktiv" bëri një vazhdim në nëntor. Eskavatorët dhe kamionët, të shoqëruar nga Policia e Kosovës në rrugët e fshatrave të largëta të komunës së Leposaviqit, që të çojnë në drejtim të Kopaonikut dhe Rashkës, kanë vendosur barrikada betoni (mure T), të cilat kanë penguar lëvizjen e papenguar të njerëzve që jetojnë në këto zona. afër ABL. Banorët e këtyre zonave rurale tani duhet të ecin katër deri në dhjetë kilometra për të arritur në fushat ku kanë të korrat e tyre, qendrat shëndetësore dhe minierat ku punojnë shumë banorë nga këto fshatra. Një nga barrierat është vendosur në të vetmen rrugë që i çon punëtorët në qendrën e shpërndarjes së ujit, e cila tani është e vështirë për t'u arritur. Të paktën 75 persona që banojnë në ato vende dhe liria e tyre e lëvizjes janë ndikuar negativisht. Disa nga rrugët në kohën e shkrimit të këtij raporti janë pastruar në mënyrë që të lejohet qarkullimi i lirë i njerëzve.⁶

6] <https://www.kosovo-online.com/vesti/drustvo/sela-u-opstini-leposavic-u-potpunoj-blokadi-lokalni-putevi-prekopani-normalan-zivot>
7] <https://www.kosovo-online.com/>

Shpronësimi i tokës në komunën e Zveçanit

Shpronësimi i supozuar i tokës ka ndodhur në fshatin Banov Dol të komunës së Zveçanit më 15 dhjetor. Toka duke përfshirë pjesë të pyllit dhe pjesë të tokës së punueshme të shtuara deri në 13 hektarë. Kjo tokë është pronë e një familje. Në mosrespektim të rregullave të procesit të rregullt ligjor dhe në mungesë të dokumentacionit të përcaktuar. Kur kërkuan dokumente, pronarët e prekur të tokave u përballën me mohimin e qasjes në dokumentet thelbësore nga policia aktuale dhe punëtorët e kompanisë që kryenin punët në lidhje me rastin. Ky informacion është mbledhur nëpërmjet intervistave me individë nga fshati. U shkatërruan toka dhe prona e tyre, veçanërisht me çrrënjosjen dhe shkatërrimin e një pemishte. Pronarët e tokës nuk mund të na tregonin se cili ishte qëllimi i rrugës dhe vetëm thanë se besonin se do të përdorej nga policia.

Përveç kësaj, ka pasur raporte nga individë të intervistuar në fshatin „Banov do“ që tregonin kërcënime me arrestim për ata që kundërshtojnë punën e vazhdueshme. Banorët përmendën se punonjësit e policisë i paralajmëruan për arrestime të mundshme nëse rezistonin ose pengonin vazhdimin e aktiviteteve ndërtimore dhe shkatërrimi i pakujdesshëm i pronave, po krijon një ndjenjë të thellë frike tek popullata e prekur, si dhe pasiguri të vazhdueshme për sigurinë e shtëpive dhe të ardhmen e tyre.

Gjatë bisedave me banorët u zbulua se disa nga dokumentet që ujanë paraqitur kanë ardhur nga Ministria e Infrastrukturës dhe Ministria e punëve të brendshme të Kosovës. Këto diskutime zbuluan një humbje të shpejtë të besimit midis banorëve,

me frikën që filloi të vinte. Shpjegimi për këtë erdhi nga njerëzit në vend, ata thanë se parandjenja e tyre nuk u mor dhe se nuk donin të shisnin tokën ose të kishin një Përveç kësaj, ata kanë frikë se ky nuk do të mbetet një rast i izoluar dhe se pengimi i mëtejshëm i të drejtave të tyre mbi tokën do të vazhdojë.

OJQ Aktiv ka reaguar duke njoftuar ministritë e përfshira dhe në mënyrë aktive është duke kërkuar informacione dhe lidhje relevante lidhur me këtë rast, dhe ka bërë fjalë të plota për ata që u është dëmtuar toka dhe prona. Ndërsa makineritë e përfshira kanë ndërprerë përkohësisht funksionimin e tyre dhe mediat e kanë nxjerrë në pah këtë çështje, ka pasur një mungesë zhgënjyese përgjigje nga ministritë e kontaktuara. Ky rast nuk është i izoluar, disa nga rastet më të njohura përfshijnë rastin e shpronësimit të tokës në Leposaviq dhe Zubin Potok, ky rast gjithashtu është i mbuluar me probleme. Disa pronarë kanë nisur veprime ligjore dhe sipas situatës aktuale qeveria po vazhdon me planet e saj duke përjashtuar një pjesë të vogël të planit fillestar të shpronësimit. Kjo po nxit më tej nervozizmin në mes të popullsisë në veri të Kosovës se mund të preken nga planet e ardhshme për shpronësim.⁹

9] <https://kossev.info/obustavlje-ni-radovi-na-putu-vidomirice-ban-ov-do-eljsani-samo-deo-i-trenutno/>

Shpronësimi i tokës në Zubin Potok dhe Leposaviq

Qeveria e Kosovës ka marrë një vendim përfundimtar për shpronësimin e disa pronave në komunat Leposaviq dhe Zubin Potok, si dhe tokën nga ish-kampi ushtarak Casablanca në Suharekë. Pronat specifike dhe pronarët e tyre nuk janë detajuar.

Një pjesë e procesit të shpronësimit është në kontest ligjor, në pritje të vendimit nga Gjykata e apelit pasi Gjykata Themelore vendosi se shpronësimi në veri ishte i paligjshëm. Qeveria e Kosovës pretendon se vendimi përfundimtar përputhet me "aktgjykimet e formës së prerë të gjykatës së Republikës së Kosovës".

Megjithatë, ekspertit ligjor Dragutin Nenezic, dhe avokatit të palës së prekur në procedurën fillestare, i mungojnë informatat për rezultatin e gjykatës. Ai theksoi se këtij vendimi i mungojnë detajet edhe për parcelat specifike të shpronësuar.¹¹

10] <https://kossev.info/>

11] <https://kossev.info/eksproprijacija-konacna-odluka-leposavic-zubin-potok-vlada-nenezic-bisevac/>

Dëmtimi i objektit shëndetësor në Suhodoll

Zyra për Kosovë dhe Metohi kohët e fundit raportoi një incident që kishte për shënjestër një objekt të kujdesit shëndetësor që gjendet në lagjen multietnike Suhodoll afër Mitrovicës Veriore. Thuhet se vandalët thyen xhamat dhe hoqën me forcë portat metalike që siguronin institucionin e kujdesit shëndetësor, duke nxitur trazira dhe një ndjenjë pasigurie midis banorëve vendas dhe duke penguar të drejtën e tyre themelore për akses në kujdesin mjekësor.¹³

12] <https://kossev.info/> (illustration)

13] <https://kossev.info/kosovska-mitrovica-razbijeno-staklo-na-ambulant-prijavljena-kradja-pozar-u-stanu/>

Kisha në komunën e Zveçanit

Ministria e Kulturës së Kosovës ka rinovuar në mënyrë të njëanshme një kishë ortodokse në Vinarc të Epërm, pa u konsultuar me KOS-in, dhe pretendoi se është një “kishë katolike” për të përvetësuar trashëgiminë materiale dhe shpirtërore të KSHP-së, duke shkelur të drejtën e tyre. ndaj identitetit dhe pronës fetare.

Kisha, historikisht serbe, daton nga shekulli i 14-të dhe u përdhos gjatë konfliktit në fund të viteve të 90-ta. Pavarësisht rëndësisë së saj historike për komunitetin serb, autoritetet e Kosovës e kanë riemërtuar dhe ndryshuar identitetin e saj pa u konsultuar me KOS-in.

Dioqeza Ortodokse Serbe po proteston këtë ndryshim të identitetit të kishës dhe mungesën e konsultimit me KOS-in, si një shkelje e të drejtave fetare dhe kulturore dhe duke u shqetësuar për revizionizmin historik, fshirjen e trashëgimisë së KOS-it, dhe mungesën e zbatimit të detyrimeve ligjore.

Këto veprime shkelin të drejtën e KOS-it për identitet fetar, të drejtat e pronësisë dhe trashëgiminë kulturore. Riemërtimi i njëanshëm i kishës nga autoritetet e Kosovës minon të drejtat fetare dhe kulturore, nxit intolerancën dhe minon sundimin e ligjit dhe respektimin pasues për shkak të detyrimeve ligjore.¹⁴

14] <https://kossev.info/eparhija-kosovske-vlasti-nasu-crkvu-mimo-saglasnosti-sa-nama-renoviraju-kao-katolicku-pozivamo-mezunarodnu-zajednicu-da-reaguje/>

15] <https://kossev.info/> (illustration)

Të drejtat gjuhësore dhe policia

Më 8 janar, shoferi ishte duke udhëtuar nga Kraleva në Mitrovicë. Ai është ndaluar nga Policia Speciale në Urën e Bistricës. Kur u ndal, polici iu drejtua shoferit në shqip dhe shoferi iu përgjigj në gjuhën shqipe se nuk mund të fliste mirë në atë gjuhë.

Ai pyeti diçka në shqip që shoferi nuk e kuptonte. Polici vazhdoi në gjuhën shqipe dhe njëri nga pasagjerët e kuptoi dhe i tha shoferit se polici e pyeti se kush ishte në makinë. Pasi dëgjoi se kush ishte në makinë, polici tha diçka në shqip, por e tregoi në një mënyrë që shoferi e interpretoi si shenjë për të vazhduar pa u ndalur më tej.

Gjatë gjithë këtij ndërveprimi, oficerët me arme në duar ishin duke rrethuar makinën, duke e tensionuar situatën në mënyrë të panevojshme.

Është e rëndësishme të theksohet se sipas Kushtetutës së Kosovës, gjuha serbe dhe ajo shqipe janë zyrtarisht të njohura dhe të garantuara në të gjithë territorin e Kosovës. Në këtë rast të veçantë, duket se ky parim kushtetues nuk është respektuar, gjë që mund të paraqesë shkelje të mundshme të të drejtave gjuhësore të shoferit. Kjo situatë nxjerr në pah shqetësimet për respektimin e të drejtave të njeriut të qytetarëve gjatë ndërveprimeve me forcat speciale të policisë në raste të ndryshme. Ndonëse pas dorëheqjes masive nga policia u bënë përpjekje për të punësuar më shumë serbisht folës, kjo përpjekje nuk arriti të arrijë atë që dëshironte policia e Kosovës.

Kisha në Zubçe

Më 14 janar, kisha në Zubçe u grabit nga një individ i njohur tashmë për komunitetin lokal. Sipas pretendimeve, ky individ ka kryer vepra të tilla për të paktën tetë vjet. Edhe pse rasti u raportua te institucione/polici, janë ndërmarrë veprime të kufizuara. Dyshimet lokale tregojnë për dy vëllezër si fajtorë të mundshëm, me një të arrestuar tashmë për një sulm në një kishë në një fshat tjetër. Megjithatë, vendasit besojnë se vetëm kjo nuk mjafton për një zgjidhje të qëndrueshme, ata kërkojnë hapa të mëtejshëm.

Pavarësisht masave paraprake, si vendosja e hekurave metalikë në dritare për të mbrojtur kishën, vendasit i frikësohen veprimeve hakmarrëse, si djegia e kishës nga hajdutët e dyshuar. Në incidentin më të fundit, fonde të konsiderueshme u vodhën, afërsisht 4,000 RSD nga kisha dhe 6,000 RSD nga ndërtesa ngjitur.

Vendasit theksojnë se nuk besojnë se këto veprime janë të motivuara nga urrejtja. Shqetësimi i tyre kryesor është ngurrimi i perceptuar i policëve shqiptarë zëvendësues pas dorëheqjes së policëve serbë në Policinë e Kosovës, të cilët ata i konsiderojnë më pak të prirur të angazhohen me komunitetin për të parandaluar incidente të mëtejshme. Banorët vendas shprehën shqetësimet e tyre lidhur me situatën aktuale. Megjithatë, përkundër përpjekjeve të tyre, nuk ka pasur përparim apo veprime të rëndësishme. Sipas vendasve, këta individë e kanë shënjestruar kishën të paktën 10 herë gjatë vitit 2023 dhe afërsisht 100 herë në total.

Të drejtat për sigurinë dhe fenë rrezikohen nga mungesa e veprimit nga institucionet përkatëse, duke çuar në uljen e besimit tek autoritetet publike dhe duke krijuar një ndjenjë frike dhe pasigurie.¹⁷

17] <https://kossev.info/ponovo-opljackana-crkva-u-zupcu-meptani-kazu-bogu-je-dosadilo/>
18] <https://www.kosovo-online.com/> (illustration)

Pasojat e vendimit të BQK-së për monedhën

Më 1 Shkurt, Banka Qendrore e Kosovës (BQK) shpalli euron si monedhën e vetme ligjore në Kosovë, që përputhet me mbylljen e bankës NLB “Komercijalna”, e cila ishte institucioni i vetëm i autorizuar për të trajtuar dinarin serb të transportuar përmes kompanisë Henderson me bazë në Mbretërinë e Bashkuar. Duke komplikuar më tej situatën, veprimet e qeverisë shkaktuan frenime në banka dhe mungesë fillestare të fondeve, të përkeqësuar nga konvojet e ndaluara të dinarëve në ABL. Prania e “Postanska Stedionica” në Kosovë është e kufizuar dhe ekziston vetëm në Mitrovicë, Zveçan, Leposaviq dhe Zubin Potok, diçka që nuk përndihmon banorët që jetojnë në jug të Ibirit. Situata në terren ishte e tillë deri më 20 maj, kur të gjitha bankat që operonin në dinarë u mbyllën. Kufijtë e tërheqjes, rreth 100 euro ose 10,000 dinarë në ditë, shtuan frustrimet. Raportet sugjeruan tërheqje eurosh nga bankat që operonin në dinarë, megjithëse pa konfirmim.

Vendimi ndikoi në mënyrë disproporcionale grupet e marginalizuara, kryesisht minoritete të varura nga dinarët, duke përkeqësuar tendosjen e tyre financiare. Sfidat e aksesit, që janë të një natyre fizike si arritja në banka bëhen gjithnjë e më të vështira pasi bankat nuk janë më afër njerëzve që i përdorin dhe disa njerëz duhet të udhëtojnë më shumë se 300 km në një ditë për të arritur në bankën më të afërt që

funksionon në dinar. Problemi është sidomos sfidues për ata që nuk mund të përballonin shpenzimet për udhëtimet në Rashkë, duke përkeqësuar gjendjen e tyre dhe penguar aftësinë e tyre për të ushtruar të drejtat themelore të njeriut.²⁰

20] <https://ngoaktiv.org/vesti/izvestaj-povodom-situacije-nastale-kao-posledica-odluke-cbk/>

Shenjat rrugore

Në Kosovën veriore, shenjat që shfaqin emrat e vendeve përgjatë rrugëve kryesore kanë qenë tradicionalisht në gjuhën serbe, duke përdorur si alfabet cirilik ashtu edhe latin. Mirëpo, më 14 Mars, këto tabela u zëvendësuan me shenja dygjuhëshe, në fillim shqip dhe më pas serbisht. Brenda një dite u lyen me ngjyrë të zezë të gjitha toponimet shqiptare.

Më 15 Mars, ministri i infrastrukturës ka lëshuar një deklaratë duke arsyetuar heqjen e cirilikës si në përputhje me ligjin e Kosovës. Ky veprim, së bashku me deklaratën e ministrit, ngjalli komente dhe reagime të shumta. Më 17 mars, policia arrestoi persona në lidhje me "vandalizimin" e shenjave në veri. Më pas, në datën 19, punëtorët pastruan shenjat. Këto ngjarje ngritën pikëpyetje për statusin e cirilikës dhe pozitën e saj juridike në Kosovë. Disa argumentojnë se shkrimi cirilik mbrohet nga ligji i Kosovës, ndërsa të tjerë e shohin atë si një relike të epokës së Millosheviqit, e përdorur për të shtypur shqiptarët dhe për të vënë në dyshim vendin e saj në Kosovën moderne. Pastrimi i shenjave ka ngritur gjithashtu shqetësime, veçanërisht në zonat ku shumica e banorëve janë shqiptarë dhe tabelat e rrumbullakëta në serbisht ishin lyer shumë kohë më parë pa asnjë përpjekje pastrimi. Kjo ka bërë që shumë në Kosovën veriore të pyesin nëse të drejtat gjuhësore vlejnë për të gjithë qytetarët në mënyrë të barabartë apo nëse ato janë të rezervuara për grupe të veçanta.

Për më tepër, ka një debat se si qeveria aktuale e percepton rëndësinë e gjuhës serbe. A konsiderohet e drejtë e garantuar e popullatës serbe në Kosovë, apo shihet ndryshe?

21] <https://www.kosovo-online.com/> (illustration)

Disa banorë në veri i shohin këto veprime si dëshmi të manovrimit politik përpara zgjedhjeve të ardhshme qendrore, me interesat serbe që shfrytëzohen për përfitime politike. Veprimet në lidhje me sinjalistikën gjuhësore në veri të Kosovës janë me të vërtetë shqetësuese, pasi ato mund të krijojnë një precedent që duket se i jep prioritet njëres gjuhë ndaj tjetrës dhe mund të ngrenë pikëpyetje në lidhje me ligjet që mbrojnë mirëqenien e komunitetit serbfolës në Kosovë. Është thelbësore që autoritetet t'i adresojnë këto shqetësime dhe të sigurojnë që të drejtat gjuhësore të respektohen dhe mbrohen për të gjitha komunitetet në rajon.²²

22] <https://kossev.info/ministar-aljiu-table-sever-cirilica-zakon-jezici/>

Fushata e ministrave kundër simboleve të Serbisë

Gjatë muajve të fundit, ministrat Elbert Krasniqi dhe Xhelal Sveçla kanë bërë fushatë në veri të Kosovës, duke synuar ato që ata i konsiderojnë simbole të padëshiruara të Serbisë. Kjo fushatë u fokusua në heqjen e dy billbordeve, një në Zveçan dhe një tjetër në Mitrovicën e Veriut. Fillimisht u panë si veprime minore, por me kalimin e kohës rëndësia u bë e dukshme, veçanërisht në kontekstin e një modeli në zhvillim në mesin e individëve që jetojnë në afërsi të Mitrovicës.

Fushata nuk kishte për synim flamurin që ndërlidhet me identitetin serb, flamurin kombëtar të Serbisë, të vendosur paraprakisht në majë të malit ku ndodhet Kalaja e Zveçanit. Përderisa ky flamur u kursye nga dyshja e ministrave, veprimet e tyre frymëzuan të tjerët që t'i merrnin gjërat në duart e tyre. Disa individë filluan të largonin flamurin, derisa të tjerë e vendosën përsëri, kështu duke çuar në një cikël largimi dhe rivendosje në muajt e fundit.

Në mars, tensionet u përshkallëzuan kur një person që po largonte flamurin u ndoq nga një grup, megjithatë pa asnjë konfrontim të drejtpërdrejtë. Gjatë këtij incidenti, shtiza e flamurit u dëmtua nga pajisjet elektrike, mirëpo nuk u shemb. Kjo ngjarje theksoi se si veprimet e përfaqësuesve të rangut të lartë mund të ndikojnë tek individët dhe potencialisht të çojnë në situata të rrezikshme që cenojnë sigurinë dhe marrëdhëniet me komunitetin.

Kjo situatë ka krijuar një pikë të re të paqëndrueshme të ndezjes së konflikteve, pasi ndërveprimet mes njerëzve me pikëpamje të ndryshme për praninë e flamurit mund të përshkallëzojnë më tej tensionet dhe mund të rezultojnë në incidente serioze.²⁴

23] <https://kossev.info/>

24] <https://kossev.info/billbord-uklonjen-zvecan-pocasni-vucic-putin/>

Incidentet ndëretnike

25

Më 13 maj, patriarkut të Kishës Ortodokse Serbe iu refuzua hyrja në Kosovë, duke shkaktuar një ortek komentesh nga përfaqësuesit e shteteve të Kuintit, BE-së dhe Kishës Ortodokse Serbe (KOS). Këto komente ishin komente kritike ndaj vendimit, duke argumentuar se ai shkel marrëveshjet e nënshkruara më parë dhe planin e Ahtisaarit. Për më tepër, ky vendim cenon të drejtat fetare të garantuara për besimtarët të parapara me Deklaratën Universale e të Drejtave të Njeriut dhe shumë dokumente të tjera.

25] <https://kossev.info/kucni-pritvor-albanci-srbi-napad-bosnjacka-hapsenje/>

Ndalimi i vizitës së patriarkut në Kosovë

Më 13 maj, patriarkut të Kishës Ortodokse Serbe iu refuzua hyrja në Kosovë, duke shkaktuar një ortek komentesh nga përfaqësuesit e shteteve të Kuintit, BE-së dhe Kishës Ortodokse Serbe (KOS). Këto komente ishin komente kritike ndaj vendimit, duke argumentuar se ai shkel marrëveshjet e nënshkruara më parë dhe planin e Ahtisaarit. Për më tepër, ky vendim cenon të drejtat fetare të garantuara për besimtarët të parapara me Deklaratën Universale e të Drejtave të Njeriut dhe shumë dokumente të tjera.²⁷

26] <https://kossev.info/>

27] <https://kossev.info/kancelar-ija-patrijarh-kosovo-zabran-jen-ulazak-pecka-patrijarsija/>

Konferencë për media pa përkthim

Në stacionin kryesor të policisë në Mitrovicën e Veriut, më 14 maj u mbajt konferenca pa fare përkthim në gjuhën serbe. Kjo konferencë, e thirrur nga Ministri i Punëve të Brendshme, nuk ka paraparë përkthimin, që paraqet shkelje serioze të të drejtave gjuhësore të garantuara me Kushtetutën e Kosovës. Vetëm pas presionit të gazetarëve, ministri iu përgjigj në gjuhën serbe pyetjeve të tyre.²⁹

28] [https://kossev.info/\(ilustration\)](https://kossev.info/(ilustration))

29] <https://kossev.info/kosovo-ves-ti-sveclja-kosovska-policija-mitrovica-zaplana-oruzja-srbija/>

RAPORTI I GJUHËS SË URREJTJES

1 Tetor 2023 – 31 Maj 2024

Hyrje

Gjatë mbledhjes së të dhënave për këtë hulumtim, u konstatua se asnjë nga mediat e monitoruara nuk përdori haptazi gjuhë të urrejtjes siç përcaktohet në dokumentet që e karakterizojnë atë në këtë raport. Hulumtimit, për shkak të kësaj, ndryshoi drejtimin. Marrë parasysh që mediat nuk publikuan haptazi tekste të urrejtjes, asnjë tekst i tillë nuk është përfshirë në këtë hulumtim.

Megjithatë, u vu re se nganjëherë mediat publikojnë lajme që konsiderohen të ndjeshme pa ofruar shpjegime apo qartësi të mjaftueshme. Kjo mungesë e kontekstit mund t'i shtyjë individë të caktuar të interpretojnë lajmin si një konfirmim i njëanshmërisë apo urrejtjeve të tyre ekzistuese. Për më tepër, mediat herë pas here publikojnë deklarata nga politikanë të cilët shpeshherë nuk tregohen të kujdesshëm me fjalët e tyre. Këto deklarata mund të jenë nxitëse dhe, qëllimisht ose jo, të kontribuojnë në një atmosferë armiqësie dhe ndarjeje.

Gjatë hulumtimit të këtyre modeleve, u konstatua se sa herë që publikohen lajme të ndjeshme në media, shpesh në media sociale nxiten diskutime që përmbajnë urrejtje. Këto diskutime zhvillohen në seksionet e komenteve ku lajmet janë publikuar apo shpërndarë dhe zakonisht ka pak ose aspak moderim. Dhe mungesa e moderimit lejon shkëmbime joproductive dhe shpesh të dëmshme.

Nga kjo që u tha, në vazhdim janë paraqitur disa nga ngjarjet e shënuara që kanë ndodhur gjatë periudhës së raportimit e që janë publikuar dhe më pas kanë çuar në urrejtje në platformat online. Këto ngjarje shërbejnë si shembuj kyç se si lajmet e ndjeshme mund të nxisin reagime negative dhe të nxjerrin në pah rëndësinë e raportimit të përgjegjshëm dhe moderimin në media dhe diskutime online.

Retorika inflammatore

Efektet e Banjskës mbeten tejet të dukshme, veçanërisht në komentet e bëra nga zyrtarë të lartë në Serbi dhe Kosovë. Kjo dinamikë e lojës së fajësimit krijon situatë ku njerëzit bëhen dëm kolateral. Këto deklarata variojnë nga dezinformatat e deri në mungesë të shqyrtimit të kujdesshëm me rastin e shpjegimit të situatës, duke neglizhuar kushtet dhe rrethanat e njerëzve që jetojnë atje. Për më tepër, ka përgjithësime të rrezikshme që nxisin gjuhën e urrejtjes në internet.

Kisha Ortodokse Serbe dhe Prifti Ortodoks Shqiptar i pretenduar

Kisha Ortodokse Serbe (KOS) është përfshirë në një mosmarrëveshje me Nikolla Xhufkën, i cili pretendon se është prift ortodoks shqiptar. Konflikti lindi kur një grup njerëzish, përfshirë Xhufkën, pretenduan se një kishë në Rakinicë të komunës së Podujevës, ishte një "Kishë Ortodokse Shqiptare" që nderonte figurën shqiptare Theofan Nolin. Xhufka akuzoi KOS-in për fshehjen e armëve në kishë dhe deklaroi se bëhet fjalë për një "kishë kombëtare ortodokse shqiptare".

Përfundimisht, Dioqeza e KOS-sit Rashkë-Prizren ngriti një kallëzim penal kundër Xhufkës për ndërhyrje, keqpërdorim të objektit fetar dhe nxitje për mosmarrëveshje dhe intolerancë.

31] <https://kossev.info/erp-lazni-svestenik-provalio-u-objekat-spc-kod-podujeva-podnecemo-krivicnu-prijavu-dzufka-osnovao-sam-albansku-nacionalnu-crkvu/>

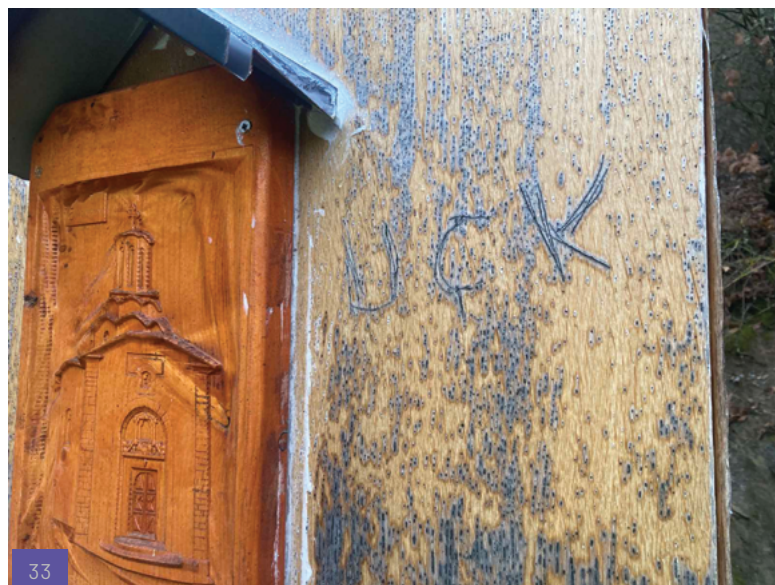
Kjo përplasje është përplasje simptomatike e tensioneve mbi identitetet fetare dhe etnike në rajon, me pretendime kontradiktore mbi pronësinë dhe rëndësinë e kishës. Veprimet e Xhufkës, duke përfshirë komentet e urrejtjes dhe shkatërrimin e pronës së Kishës Ortodokse Serbe, kanë tërhequr vëmendjen mbi pretendimet e tij në lidhje me ekzistencën e një identiteti ortodoks shqiptar. Xhufka akuzoi KOS-in për mbështetjen e terroristëve, fshehjen e armëve për ta, duke i etiketuar si satanikë dhe të paligjshëm. Institucionet përgjegjëse të Kosovës fillimisht i injoruan veprimet e Xhufkës për një periudhë kohore para se ta kthenin kishën nën kontrollin e KOS-it dhe të mundësonin ndërrimin e bravës së derës. Vlen të përmendet se nuk është hera e parë që Xhufka përplaset dhe përdor gjuhë urrejtje ndaj Kishës Ortodokse Serbe në Kosovë.

Nikolla Xhufka, pas këtij veprimi, u akuzua për vepra penale.

RAPORTI I GJUHËS SË URREJTJES

Mbishkrimi i UÇK-së në Manastirin e Dragancit

Gjithashtu, gjatë muajit dhjetor, autorë të panjohur shkruan mbishkrimin “UÇK” në hyrje të Manastirit të Dragancit, duke shkaktuar dëme pronësore dhe duke përjetësuar ndjenja të urrejtjes ndaj serbëve në Kosovë dhe potencialisht duke paraqitur një kërcënim për sigurinë e tyre.³²

32] <https://kossev.info/ponovo-oskrnavljen-putokaz-za-draganac-molimo-nadlezne-da-ucine-sve-stoje-moguće-kako-bi-se-obezbedio-miran-suzivot-svih-naroda/>

33] <https://kossev.info/ponovo-oskrnavljen-putokaz-za-draganac-molimo-nadlezne-da-ucine-sve-stoje-moguće-kako-bi-se-obezbedio-miran-suzivot-svih-naroda/>

Kryesuesja e Komisionit për të Drejtat e Njeriut

Duda Bale, që nga marrja e kryesisë së Komisionit, ka shfaqur vazhdimisht agresion ndaj të drejtave të komunitetit LGBTQI+, duke përdorur gjuhë të fuqishme urrejtjeje dhe shpifëse. Kjo arriti kulmin muajin e kaluar kur OJQ-të kërkuan dorëheqjen e saj. Duke pretenduar se është e përkushtuar për mbrojtjen e të drejtave të njeriut, ajo zgjodhi t'i jepte prioritet opinionit të saj mbi nevojat e komunitetit LGBTQI+. Këtu lind pyetja: a i meritojnë të drejtat e njeriut vetëm të privilegjuarit?³⁴

35

35] <https://www.instagram.com/reel/C3DBuu8lwAh/>

Qendra për Paqe dhe Tolerancë (CPT)

Më 31 janar, policia bastisi zyrat e CPT në Prishtinë, duke pretenduar fillimisht se ishte një bazë spiunazhi me operativë.

Megjithatë, në të njëjtën ditë narrativi u zhvendos me shpejtësi në pretendimin se zyrat po përdorshin si një shërbim i paautorizuar i ambulancës.

CPT-ja fuqishëm hodhi poshtë këto pretendime, duke pohuar se vetmja e vërtetë për ta është se mjekët nga komunat lokale serbe vijnë për vizitë për të kontrolluar tensionin e gjakut dhe nivelet e sheqerit të serbëve dhe komuniteteve tjera pakicë që jetojnë në Prishtinë, si dhe policëve në afërsi. CPT-ja thekson historinë e saj operative 20-vjeçare në Kosovë, me themelimin e OJQ-së të mbështetur nga UNMIK-u, Mjekët pa Kufij dhe KFOR-i.

Këto zyra nuk ofrojnë shërbime mjekësore por lehtësojnë vizitat nga mjekët në Graçanicë për kontrolle shëndetësore dhe referime. Ata pretendojnë pronësinë e hapësirës nga qyteti, përkundër përpjekjeve të mëparshme të Ministrisë së Punëve të Brendshme të Kosovës për ta poseduar atë, të destinuar për shfrytëzim të komuniteteve pakicë. Veçanërisht, deklaratat e pakujdesshme të Ministrit të Punëve të Brendshme Xhelal Sveçla rrezikojnë stafin e CPT-së, familjet e tyre dhe vizitorët, duke shkaktuar pa nevojë frikë dhe duke minuar një nga hapësirat e pakta të sigurta për diskutim. Vendosija e kësaj hapësire në afërsi të stacionit policor vetëm se thekson pozitën e pasigurt të komuniteteve jo shumicë në Prishtinë. Retorika nxitëse e ministrit Sveçla dhe akuzat e pabaza ndaj OJQ-ve rrezikojnë më tej punëtorët dhe minojnë besimin në institucione, duke përkeqësuar armiqësinë ndaj komuniteteve pakicë në Kosovë, pretendon CPT.

Retorika inflamatore nga pozitat e pushtetit po bëhet gjithnjë më e shpeshtë, duke çuar në një ndjenjë të reduktuar sigurie për të gjithë, e që në fund të fundit nuk i ndihmon askujt.³⁷

36

36] <https://ngocpt.org/en/>

37] <https://radiokim.net/vesti/drustvo/210813-flagrantno-krsenje-medijskih-sloboda-i-direktan- napad-na-civilno-drustvo/>

Besnik Bislimi dhe OSHC-të

Së fundmi, në Bruksel, anëtarët e Grupit punues të Konventës Kombëtare të BE-së për kapitullin 35 dhe një delegacion i serbëve nga Kosova morën pjesë në një sërë takimesh, qëllimi i të cilave ishte të bashkohen çështjet që kanë të bëjnë me pozitën e serbëve në Kosovë. Megjithatë, performanca e tyre e përbashkët shkaktoi reagimin e Besnik Bislimit, i cili kritikoi përfaqësuesin special të BE-së për dialogun ndërmjet Beogradit dhe Prishtinës, Miroslav Lajçak, për padrejtësi të pretenduara në proceset e udhëhequra nga BE-ja dhe akuzoi përfaqësuesit e organizatave joqeveritare të pranishëm në takime se punojnë aktivisht kundër integritetit të serbëve në institucionet e Kosovës. Kjo çoi në një valë urrejtjeje në rrjetet sociale ndaj serbëve dhe këtyre organizatave specifike joqeveritare.

Situata u përshkallëzua edhe më tej kur Arbër Vokrri, Zëvendësministër në Ministrinë e Administrimit të Pushtetit Lokal, mori pjesë në një takim me përfaqësuesit e BE-së dhe përfaqësuesit e OJQ-ve të sipërpërmendura në Bruksel. Vokrri e filmoi këtë nga laptopi i tij dhe i akuzoi se janë individë që jetojnë në Beograd dhe vijnë në Kosovë vetëm për të ekzekutuar urdhrat e presidentit serb Vuçiq.

38] [https://kossev.info/\(ilustration\)](https://kossev.info/(ilustration))

39] [https://kossev.info/\(ilustration\)](https://kossev.info/(ilustration))

Të dyja deklaratat nga zëvendëskryeministri dhe zëvendësministri u pritën me kritika, veçanërisht nga Von Cramon, shtetet e Kuinitit dhe Miroslav Lajčák. Mirëpo, dëmi tashmë ishte bërë, gjë që duket edhe nga komentet në postime të përfaqësuesve të Vetëvendosjes, të stërmbrushura me urrejtje dhe përkrahje për këto veprime.

Këto komente kanë ngjallur ankth dhe frikë në mesin e shumë njerëzve, veçanërisht tek ata që punojnë në këto OJQ të cilat janë të përkushtuara për të promovuar integrimin dhe energjinë pozitive qytetare. Kjo situatë krijon një atmosferë frike dhe zvogëlon entuziazmin për të vazhduar punën apo jetesën në Kosovë, jo vetëm për këtë grup specifik por edhe për të tjerët, veçanërisht tek serbët që po e humbin me shpejtësi besimin në institucione. Ky model shqetësues i armiqësisë ndaj BE-së dhe OJQ-ve ngre shqetësime për shkeljet e mundshme të të drejtave të njeriut në të ardhmen.⁴⁰

40] <https://kossev.info/kosovo-vesti-bisljimi-lajcak-nacionalni-konvent-brisel-srpske-nvo/>

Dhuna e Marsit ose “Pogromi”

Përmbledhje:

Ngjarjet e 17 dhe 18 marsit filluan kur agjencitë e lajmeve të Kosovës në gjuhën shqipe raportuan për një incident tragjik në të cilin u përfshi një grup djemsh shqiptarë të mbytur në lumin Ibër. Narrativi fillestar theksoi se serbët nga një fshat në afërsi i kishin ndjekur djemtë me një qen, duke i shtyrë ata të hidheshin në lumë në përpjekje për të shpëtuar, që kishte rezultuar në mbytjen e tre prej djemve, siç rrëfeu djali i mbijetuar. Megjithatë, më vonë u zbulua se deklaratat e djalit ishin bërë nën presion të konsiderueshëm të gazetarëve dhe rrëfimet e mëvonshme të ngjarjes nuk u mbështetën nga pretendimet fillestare.

Hetimet e mëtejshme nga një ekip hetimor nuk arritën të vërtetojnë një lidhje mes vdekjes së tre djemve dhe serbëve. Këto ngjarje nxitën protesta që shpejt u përshkallëzuan në dhunë që kishte për synim shtëpitë serbe dhe Kishën serbe. Tragjikisht, kjo dhunë rezultoi me viktima të shumta, dhe si rezultat qindra njerëz u detyruan të largoheshin nga shtëpitë e tyre.

Këtë vit

Vetëvendosja, në prag të përkujtimit të këtyre ngjarjeve tragjike, lëshoi një deklaratë para publikimit që duket se ka ndryshuar dukshëm narrativin. Në këtë tekst, ata pretenduan se fëmijët ishin vranë dhe drejtuan gishtin drejtë kriminelëve serbë si kryes.⁴² Gjithashtu, ata pretenduan se protestat, fillimisht paqësore, u shndërruan në të dhunshme vetëm pasi serbët dyshohet se vranë disa nga protestuesit. Ata theksuan se shumica e viktimave ishin shqiptarë, duke nxitur më tej tensionet.⁴³

42] <https://kossev.info/koso-vo-vesti-onlajn-samoopredeljenje-17-mart-pogrom/>

43] <https://kossev.info/koso-vo-vesti-onlajn-martovski-pogrom-17-mart/>

44] <https://kossev.info/>

Më pas, lideri i Vetëvendosjes, Albin Kurti, lëshoi një deklaratë që ishte pak më e përmbajtur për nga gjuha e saj, por në dukje ruante pretendimin thelbësor të vrasjes së fëmijëve dhe paqartësinë se kush i drejtoi protestat ndaj serbëve.⁴⁵

Veprime të tilla janë shumë shqetësuese pasi rrezikojnë të nxisin përdorimin e mëtejshëm të gjuhës së urrejtjes. Është e rëndësishme të theksohet se këto ngjarje mund të mos kishin ndodhur nëse do të kishte pasur më shumë profesionalizëm në raportim në atë kohë. Fatkeqësisht, kalimi i kohës nuk i ka përmirësuar sa duhet marrëdhëniet mes dy grupeve, ndërsa agjencive të lajmeve ende u mungon profesionalizmi.

Duke rishikuar ngjarjet e kaluara dhe duke i portretizuar njerëzit në një dritë negative, ata krijojnë një narrativ që mund të justifikojë dënimin kolektiv ndaj një grupi njerëzish, pavarësisht se në këtë rast specifik prova konkrete të fajësisë mungojnë.

45] <https://kossev.info/kosovo-vesti-onlajn-martovski-pogrom-17-mart/>

Gjorgje Bojoviq rasti

Konsulenti i Viola Von Cramon, Gjorgje Bojoviq, ishte subjekt i sulmeve online, i akuzuar si agjent i Beogradit dhe Rusisë dhe i cili mohon dhunën në Kosovë në vitin 1999. Këto akuza erdhën nga një video që u shfaq në mediat sociale më 8 mars, që pretendohet të jetë e edituar për qëllime dashakeqe. Videoja paraqet Gjorgjen duke diskutuar për krimet në Kosovë gjatë një shkëmbimi të të rinjve të organizuar nga YIHR në vitin 2015. Pas publikimit të videos, një numër i konsiderueshëm individësh u përfshinë duke përdorur gjuhën e urrejtjes që kishte për synim Gjorgjen dhe komunitetin më të gjerë serb në Kosovë.

45

YIHR lëshoi një deklaratë që shprehë mbështetje për Gjorgjen, duke pranuar se videoja ishte edituar, por edhe duke theksuar rëndësinë e krijimit të hapësirave të sigurta në shoqëri për të diskutuar tema sfiduese. Pavarësisht se shumë njerëz i dolën në mbrojtje Gjorgjes, një tjetër individ, Agon Maliqi, pasi ofroi mbështetje gjithashtu u përball me reagime.

Këto incidente qëllimisht kanë vënë në pyetje rolin e OJQ-ve ndër vite, duke i portretizuar ato si armiq të Kosovës që përhapin dezinformata e të cilave nuk mund t'ju besohet. Veprime të tilla janë shqetësuese pasi ngjallin frikën e shprehjes së lirë të mendimit, duke kufizuar kështu të drejtën e lirisë së shprehjes.⁴⁶

45] [https://kossev.info/\(illustration\)](https://kossev.info/(illustration))

46] <https://kossev.info/kosovo-vesti-online-fonkramon-srbindjordje-ojovic-targetiranje-negativna-kampanja/>

Osmani dhe Petković

Petar Petković dhe Vjosa Osmani janë përfshirë në një model të retorikës shqetësues të karakterizuar nga fyerjet, dehumanizimi dhe kërcënimet, duke reflektuar një armiqësi të thellë ndërmjet zyrave të tyre përkatëse. Shkëmbimet e tyre kanë përfshirë goditje dhe akuza personale, ku Petković ishte më i drejtpërdrejtë dhe më personal, ndërsa retorika e Osmanit ishte e prirur si më e përgjithshme, por gjithsesi e rrezikshme.

Si përfaqësues politikë, ata duhet të japin shembullin e angazhimit dhe bashkëpunimit pozitiv, por në vend të kësaj, retorika e tyre krijon atmosferë përçarëse ku demonizimi i palës tjetër është i zakonshëm. Kjo lloj retorike është veçanërisht e rrezikshme pasi mund të nxisë radikalizimin midis grupeve të caktuara, duke e portretizuar "armikun" si forca të liga ose si ultranacionalistë. Është thelbësore për liderët që të promovojnë dialogun, mirëkuptimin dhe bashkëpunimin në vend që të përshkallëzojnë tensionet përmes gjuhës nxitëse dhe akuzave.⁴⁷

47] <https://www.kosovo-online.com/vesti/politika/petkovic-oni-koji-su-pucali-u-ledja-i-brutalno-prekuli-srbe-u-zvecanu-slobodno>

48] <https://www.kosovo-online.com/vesti/politika/petkovic-oni-koji-su-pucali-u-ledja-i-brutalno-prekuli-srbe-u-zvecanu-slobodno>

Pasaportat e ZK

Besnik Bislimi, në një konferencë për shtyp të mbajtur më 24 prill, bëri thirrje për tërheqjen e masave të vendosura ndaj Kosovës pas hyrjes me forcë në vitin e kaluar të kryetarëve në objektet e komunave në tri komuna veriore. Ai gjatë kësaj konference kritikoi pasaportat e lëshuar nga Serbia përmes Zyrës Koordinuese, duke shprehur mospajtim me miratimin e tyre për liberalizimin e vizave në zonën Shengen. Në fjalimin e tij ai e cilësoi këtë dokument si të paligjshëm, duke mos marrë parasysh pasojat e mundshme të një deklarate të tillë. Këto veprime i vendosin mbajtësit e këtyre pasaportave në një pozitë të pasigurt e të paqartë për pasojat e mundshme ligjore dhe kontribuojnë në ndarjet etnike që mund të përshkallëzohen në dhunë të mëtejshme. Vlen të përmendet se disa individë që mbajnë këtë pasaportë nuk kanë mundësi alternative.

Jovetëm që mbajtësit e kësaj pasaporte përballen me statusin unik të të qenit ndër të fundit në Evropë që kërkojnë vizë për zonën Shengen, duke ua kufizuar rëndë lirinë e lëvizjes, janë edhe ndër grupet më të marginalizuara në shoqëri.⁴⁹

49] <https://kossev.info/bisljimi-vizna-liberalizacija-pasosi-koordinaciona-uprava-mere-eu/>
50] <https://kossev.info/>

Prova e Kurtit

Me datë 7 maj, kryeministri Albin Kurti publikoi disa statistika në llogarinë e tij në platformën X. Në këtë postim të tij, Kurti argumentoi se që nga viti 2022 ka pasur vetëm tre akte dhune ndaj serbëve me pasoja fatale dhe se kryesisht e këtyre veprave janë serbë, dhe si vendorët ashtu edhe të huajt mund ta kuptojnë se propaganda e Beogradit është e shkëputur nga realiteti, thotë Kurti. Edhe pse kryeministri Kurti mund të jetë i saktë në deklaratën e tij, kjo nuk është e gjithë historia. Cilësia e jetës nuk matet vetëm me numrin e vrasjeve dhe aq më pak me përkatësinë etnike të kryesve. Që kur Kurti mori detyrën, populli serb ka përjetuar një nga periudhat më të këqija në jetën e tyre, ku veçanërisht viti 2023 është reprezentativ sa i përket betejave të tyre. Jo të gjitha këto telashe mund t'i atribuohen Kurtit, Kosovës apo Serbisë, por është simptomatike që shumë çështje u ngritën për shkak se mbi mirëqenien e serbëve prioritet ishte përfitimi politik. Disa shembuj përfshijnë praninë e vazhdueshme të policisë speciale në veri të Kosovës, presionet për të bllokuar dhe shfuqizuar liberalizimin e vizave për pasaportat e ZK, ndalimin e prodhimeve serbe, shpronësimet ilegale dhe veprime të tjera, shumë prej të cilave janë përmendur në raportet e kaluara. Problemi më i madh me këtë nuk është paraqitja subjektive e të dhënave, por nocioni i ofruar për njerëzit se problemi i vetëm i serbëve janë serbët e tjerë. Kjo është e rrezikshme sepse jep një imazh të rremë dhe absurditet të rrejtshëm të argumenteve për komunitetin serb në Kosovë. Kjo ka qarkulluar në media dhe media të tjera sociale duke përsheptuar narrativën e rrejtshëm që kërcënon të minojë sigurinë dhe mirëqenien e qytetarëve në Kosovë.⁵¹

51] <https://kossev.info/kurti-nasilje-srbi-kosovo-propaganda-petkovic/>

52] <https://kossev.info/>

ANALIZA

Gjendja aktuale e të drejtave të njeriut në Kosovë mund të shpjegohet pjesërisht nga një mori faktorësh, disa më të rëndësishëm se të tjerët. Ndër faktorët më të rëndësishëm janë gjendja e sigurisë, mungesa e mirëkuptimit nga qeveria qendrore si dhe pjesëmarrja e kufizuar e serbëve në institucione si policia, gjyqësori dhe politika.

Që nga tërheqja e serbëve nga policia dhe zëvendësimi i tyre pasues me zyrtarët nga rajone të tjera të Kosovës, është shfaqur një mungesë e dukshme besimi, të cilën shumë ia atribuojnë barrierës gjuhësore. Me kalimin e kohës, raporte të shumta kanë dokumentuar veprime të dhunshme nga zyrtarët të caktuar që veprojnë në veri të Kosovës, shumë prej të cilëve janë përfshirë në këtë raport. Këto incidente shpesh ndodhën për shkak se zyrtarët policorë nuk ishin të përgatitur në mënyrë adekuate për sfidat unike të punës në veri, duke çuar në ankth të shtuar dhe ndjenjën e të qenit të padëshiruar.

Mungesa e përfaqësimit politik ka çuar në vendime që nuk kanë marrë parasysh kontekstin lokal, duke rezultuar në veprime të perceptuara si keqdashëse nga popullata lokale, siç është shpronësimi i tokës në fshatin Banovdöll. Përveç kësaj, mungesa e përfaqësimit politik të serbëve në veri bëri që përpjekjet e kryetarëve shqiptarë të komunave, të cilët shiheshin si jolegjitim, u bënë pikë konflikti me çdo vendim të marrë nga pushteti lokal.

Është e rëndësishme të mos e shikojmë këtë situatë nga aspekti i izoluar, pasi faktorë të ndryshëm kanë ndikuar në gjendjen aktuale. Gjuha e urrejtjes në internet në mediat sociale dhe tradicionale, së bashku me retorikën nxitëse nga zyrtarë të rangut të lartë, e cila më vonë u shpërnda nga mediat tradicionale, ka qenë një nga faktorët domethënës. Kjo retorikë ka rritur tensionet në mesin e popullatës lokale dhe zyrtarëve policorë, të cilët tani janë duke punuar me serbët për të cilët më parë kishin lexuar si për terroristë.

Situata u përkeqësua nga krijimi i një "bot army" të supozuar nga partia në pushtet në Kosovë, e përmendur nga disa media dhe e përdorur për të përhapur lajme të rreme, urrejtje dhe dezinformata. Një rast i përhapjes së panikut në mesin e popullatës lokale ndodhi kur zyrtarët e shumtë policie bënë

fotografi në veri, të cilat më vonë u postuan në internet me tekste urrëjtjeje të bashkangjitura që përmbanin gjëra të tilla si "më në fund veriu u pushtua". Për më tepër, retorika nxitëse nga politikanë të rangut të lartë ka shkaktuar dëme të konsiderueshme. Kjo retorikë përfshinte etiketimin e serbëve si terroristë ose duke e quajtur Serbinë një shtet terrorist, ndoshta me keqdashje ose paaftësi duke errësuar detaje nga fushatat në veri të Kosovës.

Për shembull, ministrat e policisë dhe të administrimit të pushtetit lokal u përfshinë në një fushatë ku hoqën dy tabela me shenja serbe dhe proklamuan se simboli i vetëm i Serbisë do të jetë flamuri në ambasadën e Serbisë në Prishtinë. Ky veprim shpërfilli se si do të perceptohej nga komuniteti serb dhe ai shqiptar. Billbordet u hoqën jo për shkak të simboleve serbe, por sepse ishin vendosur ilegalisht. Megjithatë, narrativi u përqendrua te simbolet, duke i lënë njerëzit ta interpretonin situatën ashtu siç dëshironin, duke çuar potencialisht në komplikime më serioze, siç tashmë është parë me flamurin në incidentin e kalasë së Zveçanit.

PËRFUNDIM

Nga sa më sipër, b[het e qartë se të drejtat e njeriut në pjesën veriore të Kosovës nuk respektohen e ndonjëherë edhe plotësisht shkelen. Këto shkelje variojnë nga kontrolli personal e deri te shkeljet e të drejtave pronësore, fetare dhe gjuhësore. Institucionet janë përpjekur për t'i trajtuar këto çështje në mënyrë adekuate, shpesh duke dështuar të ofrojnë mbrojtje dhe mbështetje të mjaftueshme. Shkeljet nuk ndodhin të izoluar; ato ushqehen nga një përzierje toksike e gjuhës së urrejtjes në internet dhe retorikës nxitëse që ka ndarë dhe polarizuar shoqërinë, me serbët në njërën anë dhe shqiptarët në anën tjetër.

Platformat online, sikur mediat sociale ashtu edhe ato tradicionale, janë bërë fushëbeteja ku gjuha e urrejtjes me pak ose aspak kufizime lulëzon. Ky vitriol në internet jo vetëm që ka thelluar ndarjen shoqërore, por gjithashtu ka inkurajuar individët të veprojnë sipas paragjytimeve të tyre. Mungesa e veprimeve vendimtare nga institucionet për të frenuar këtë gjuhë të urrejtjes në internet ka lejuar që këto narrative të dëmshme të vazhdojnë dhe të rriten.

Për më tepër, përfaqësuesit politikë që angazhohen në veprime të pakujdesshme dhe provokuese që kanë për synim grupe të veçanta e përkeqësojnë situatën. Këto veprime ofrojnë mbulesë ose justifikime për individët me pikëpamje radikale nacionaliste për të përhapur urrejtje në internet dhe, në disa raste, për të marrë gjërat në duart e tyre, duke çuar kështu në konfrontime fizike dhe shkelje të mëtejshme të të drejtave të njeriut.

Ky cikël urrejtjeje dhe hakmarrjeje tregon se mësimet nga e kaluara nuk janë nxjerrë. Ankesat dhe mosbesimi historik vazhdojnë të shfrytëzohen, pa marrë parasysh aspak pasojat afatgjata për njerëzit që jetojnë në Kosovë. Mjedisi politik dhe social mbetet i mbushur me tensione dhe shpesh në kurriz të paqes dhe stabilitetit për komunitete mundësitë për të shfrytëzuar ndarjet shfrytëzohen. Kjo grindje e vazhdueshme thekson nevojën urgjente për masa më efektive për mbrojtjen e të drejtave të njeriut, promovimin e dialogut dhe nxitjen e mirëkuptimit të ndërsjellë ndërmjet komuniteteve në Kosovë.

REKOMANDIME PËR INSTITUCIONET PËRKATËSE, AKTERËT DHE KOMUNITETI NDËRKOMBËTAR PËRFAQËSUESIT

- » To ofrohet një mundësi për ish-policët serb që të kthehen në punët e tyre ose të hapet një thirrje për punësimin e njerëzve të rinj, dhe në ndërkohë të ofrohen trajnime të specializuara për policët dhe zyrtarët e tjerë mbi dinamikat kulturore, gjuhësore dhe sociale të rajonit verior të Kosovës. Kjo do të ndihmonte në ndërtimin e besimit dhe reduktimin e keqkuptimeve.
- » Të ndërgjegjësohen organet e pavarura që monitorojnë dhe hetojnë shkeljet e të drejtave të njeriut, si "IPK".
- » Të lehtësohet dialogu i rregullt midis liderëve të komunitetit, përfaqësuesve politikë dhe zyrtarëve të qeverisë qendrore për të adresuar ankesat dhe për të promovuar vendimmarrjen bashkëpunuese.
- » Të luftohet gjuha e urrejtjes në internet: Të implementohen më rreptësisht rregulloret për monitorim dhe frenim të gjuhës së urrejtjes në internet. Të krijohen ekipe të dedikuara për të identifikuar dhe larguar përmbajtjen e dëmshme me shpejtësi dhe të lansohen fushata për të edukuar publikun mbi rreziqet e gjuhës së urrejtjes në internet dhe rëndësinë e diskursit të respektueshëm. Të promovohen narrative pozitive që nxisin unitetin dhe mirëkuptimin.
- » Të inkurajohet sjellja e përgjegjshme në mesin e liderëve politikë duke i mbajtur ata përgjegjës për retorikën nxitëse. Të merret parasysh dënimi publik dhe masat ligjore për ata që nxisin urrejtje.
- » Të sigurohet që veprimet që lidhen me simbolet kulturore dhe fetare të trajtohen me ndjeshmëri dhe respekt. Të sigurohet që çdo vendim që prek këto simbole duhet të përfshijë konsultime me komunitetet e prekura dhe të forcojë kornizën ligjore për mbrojtjen e të drejtave kulturore dhe fetare, duke siguruar që çdo shkelje të përballlet me pasojat e ligjore.

HUMAN RIGHTS